

УДК 657:657.446

ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА МЕТОДІВ ОЦІНКИ ЛІКВІДНОСТІ БАЛАНСУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МАШИНОБУДУВАННЯ ТА МЕТАЛООБРОБКИ

Є.І. Масленніков, к.е.н., доцент

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, Одеса, Україна

Масленніков Є.І. Економічна характеристика методів оцінки ліквідності балансу на підприємствах машинобудування та металообробки.

Досліджені основні методи оцінки ліквідності балансу підприємства. Особливу увагу зосереджено на характеристиці фінансових коефіцієнтів ліквідності та методиці їх розрахунку, а також аналізі ліквідності балансу через систему балансових рівнянь.

Ключові слова: ліквідність, підприємство, машинобудування, металообробка, оцінка

Масленников Е.И. Экономическая характеристика методов оценки ликвидности баланса на предприятиях машиностроения и металлообработки.

Исследованы основные методы оценки ликвидности баланса предприятия. Особое внимание уделяется характеристике финансовых коэффициентов ликвидности и методики их расчёта, а также анализ ликвидности баланса через систему балансовых уравнений.

Ключевые слова: ликвидность, предприятие, машиностроение, металлообработка, оценка.

Maslennikov E.I. Economic characteristics of methods for assessing the liquidity balance of the enterprises of mechanical engineering and metalworking.

In the scientific article the main methods of assessing the liquidity balance of the company. Particular attention is focused on the characteristics of financial liquidity ratios and method of their calculation and analysis of balance sheet liquidity through a system of balance equations.

Keywords: liquidity, business, engineering, metalworking, evaluation.

Актуальність теми зумовлена потребою в постійному своєчасному аналізі показників ліквідності та платоспроможності балансу підприємств машинобудування та металообробки. Використання даних показників дає можливість привернути інвесторів, не допустити банкрутства підприємств галузі, оцінити їх платоспроможність і кредитоспроможність.

Метою статті є розкриття та систематизація існуючих підходів вітчизняних та закордонних вчених щодо оцінки ліквідності балансу підприємств. Під час роботи над статтею використовувались наступні методи: загальнонаукові, методи узагальнення, системного та логічного аналізу.

В умовах ринкової економіки діяльність кожного господарюючого суб'єкта стає предметом уваги значного кола інших сторін, зацікавлених в результатах його функціонування. На основі доступної фінансово-облікової інформації партнери підприємства, інвестори, державні органи, керівництво прагнуть адекватно оцінити його фінансовий стан. Все це значно збільшує роль аналізу їхнього фінансового стану: створення, розміщення і використання фінансових ресурсів.

До завдань фінансового аналізу входять: аналіз фінансових показників діяльності підприємства; аналіз фінансового стану підприємства, що включає аналіз балансу підприємства; аналіз ділової активності та ефективності діяльності підприємства; оцінка кількісних і якісних змін у фінансовому становищі підприємства; діагностика банкрутства.

Фінансова стійкість – характеристика, що свідчить про перевищення доходів підприємства над його витратами, вільному маневруванні грошовими коштами підприємства і ефективному їх використанні, безперервному процесі виробництва і реалізації продукції.

Зовнішнім проявом фінансової стійкості є платоспроможність, тобто можливість наявними ресурсами своєчасно погасити свої платіжні зобов'язання. Оцінка платоспроможності здійснюється на основі характеристики ліквідності поточних активів, тобто часу, необхідного для перетворення їх у готівку.

Мета аналізу полягає не тільки в тому, щоб оцінити ліквідність організації, її активів і джерел їх формування, а й у тому, щоб постійно розробляти заходи, спрямовані на поліпшення цих показників. Аналіз ліквідності балансу підприємств машинобудування та металообробки показує, по яких напрямках треба проводити таку роботу, дає можливість виявити найважливіші аспекти і найбільш слабкі позиції в діяльності господарюючого суб'єкта. Відповідно до цього результати аналізу дають відповіді на питання, які найважливіші способи поліпшення фінансового стану організації.

Під ліквідністю розуміється здатність підприємства фінансувати свою діяльність. Вона характеризується забезпеченістю фінансовими ресурсами, необхідними для нормального функціонування підприємства, доцільністю їх розміщення та ефективністю використання, фінансовими взаємовідносинами з іншими юридичними та фізичними особами, платоспроможністю і фінансовою стійкістю.

Стан ліквідності – найважливіша характеристика економічної діяльності підприємства машинобудування та металообробки. Воно визначає конкурентоспроможність підприємства, його потенціал в діловому співробітництві, оцінює в якій мірі гарантовані економічні інтереси самого підприємства та його партнерів по фінансовим та іншим відносинам.

Аналіз стану ліквідності підприємства показує, по яким конкретним напрямкам треба вести роботу, дає можливість виявлення найбільш важливих аспектів і найбільш слабких позицій у фінансовому стані на конкретному підприємстві.

Тому, ліквідність – це здатність підприємства перетворювати свої активи в гроші для покриття своїх необхідних платежів в міру настання їх строків та швидкість здійснення цього.

Завданнями управління ліквідністю є:

- 1) Здійснення діагностики рівня (стану) ліквідності;
- 2) Оцінка впливу дії факторів зовнішнього та внутрішнього середовища на ліквідність підприємства;
- 3) Управління активами за термінами погашення;
- 4) Управління вартістю ресурсів, які використовуються для забезпечення ліквідності;
- 5) Прогнозування потреби в ліквідних коштах [4].

Наслідками низького рівня ліквідності є нездатність підприємства сплатити свої поточні борги і зобов'язання, що веде, в свою чергу, до обов'язкового продажу довгострокових фінансових вкладень та активів і, в гіршому випадку – до зниження доходності і банкрутства.

Для господарюючого суб'єкта більш важливим є наявність грошових коштів, ніж прибутку. Їх відсутність на рахунках в банку в силу об'єктивних особливостей кругообігу засобів може привести до кризового фінансового стану.

Розглянемо характеристику методів оцінки ліквідності балансу підприємств машинобудування та металообробки.

Для угруповання статей балансу за групами ліквідності використовують декілька варіантів. Найпоширенішим є аналіз ліквідності балансу і полягає в порівнянні коштів по активу, згрупованих за ступенем ліквідності і розташованих в порядку убування із зобов'язаннями по пасиву, об'єднаними за строками їх погашення у порядку зростання термінів. Це так звана система балансових рівнянь або балансова модель.

Основні положення даної методики зображені в таблиці 1.

Таблиця 1. Умови ліквідності балансу підприємства машинобудування та металообробки

Абсолютна ліквідність						
Умови абсолютної ліквідності балансу	Критерій		Строки балансу	Критерій		Строки балансу
	$A1 \geq P1;$	A1		швидко реалізовані активи	220, 230, 240	
$A2 \geq P2;$	A2	середньо реалізовані активи	160, 170 -210, 150, 250	П2	короткострокові зобов'язання	500 - 520
$A3 \geq P3;$	A3	повільно реалізовані активи	100 - 140, 270	П3	довгострокові зобов'язання	480
$A4 \leq P4.$	A4	неліквідні	080	П4	постійні пасиви	380, 430, 630
Поточна ліквідність						
$Pl = (A1 + A2) - (P1 + P2)$	$Pl > 0$		поточна ліквідність балансу підприємства			
	$Pl < 0$		неліквідність балансу підприємства			
Перспективна ліквідність = $A3 - P3$						

Якщо виконуються перші три нерівності, тобто поточні активи перевищують зовнішні зобов'язання підприємства, та обов'язково

виконується остання нерівність, що має глибоке економічне значення (наявність у підприємства власних оборотних коштів) і додержується

мінімальна умова фінансової сталості. У випадку, коли одна або декілька нерівностей мають знак, протилежний, який зафіксовано в оптимальному варіанті, ліквідність балансу в більшому або меншому ступені відрізняється від абсолютної.

Наступною методикою аналізу є розрахунок фінансових коефіцієнтів ліквідності, який розраховується шляхом поетапного зіставлення окремих груп активів з короткостроковими пасивами на основі даних балансу.

За даними балансу підприємства (форма №1) визначають комплекс оціночних показників. В першу чергу з цією метою використовуються три наступні коефіцієнти:

1) Коефіцієнт покриття (загальної ліквідності) – K_n , що показує, яку частину поточних зобов'язань підприємство спроможне погасити, якщо воно реалізує усі свої оборотні активи, в тому числі і матеріальні запаси. Цей коефіцієнт показує також, скільки гривень

оборотних коштів приходить на кожен гривню поточних зобов'язань. Традиційно розрахунки починають саме з визначення цього коефіцієнта.

2) Коефіцієнт швидкої (критичної) ліквідності – $K_{шк}$, що показує, яку частину поточних зобов'язань підприємство спроможне погасити за рахунок найбільш ліквідних оборотних коштів – грошових коштів та їх еквівалентів, фінансових інвестицій та кредиторської заборгованості. Цей показник показує платіжні можливості підприємства щодо погашення поточних зобов'язань за умови своєчасного здійснення розрахунків з дебіторами.

3) Коефіцієнт абсолютної (грошової) ліквідності – $K_{аб.л}$, що показує, яку частину поточних зобов'язань підприємство може погасити своїми коштами негайно. Даний коефіцієнт розраховують на заключному етапі аналізу. У таблиці 2 наведені формули розрахунку даних коефіцієнтів.

Таблиця 2. Аналіз показників ліквідності підприємств машинобудування та металообробки

№ п/п	Показники	Індекс показника	Порядок розрахунку показника	Оптимальне значення
1.	Коефіцієнт покриття (загальної ліквідності)	K_n	<u>Оборотні активи</u> Поточні зобов'язання	>1
2.	Коефіцієнт швидкої ліквідності	$K_{шк}$	<u>Оборотні активи - запаси</u> поточні зобов'язання	0.6 – 0.8
3.	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$K_{аб.л}$	<u>Грошові кошти та їх еквіваленти</u> поточні зобов'язання	0.2 – 0.35

На підставі вищевикладеного можна дійти висновку, що в Податковому кодексі конкретизується об'єкт обліку та безпосередньо суб'єкти орендних відносин. На відміну від ПКУ в стандартах акцент ставиться на відносинах, що виникають між учасниками оренди.

Що стосується механізму проведення операції з фінансової оренди, то така оренда поділяється на пряму фінансову оренду і оренду за типом продажу. Також в даному контексті враховується, чи є виробником об'єкта оренди орендодавець.

У п.10 П(С)БО 14 визначено, що орендодавець відображає в бухгалтерському обліку наданий у фінансову оренду об'єкт як дебіторську заборгованість орендаря в сумі мінімальних орендних платежів та негарантованої ліквідаційної вартості за вираженням фінансового доходу, що підлягає одержанню, з визнанням іншого доходу (доходу від реалізації необоротних активів).

Відповідно до §36 МСБО 17 орендодавцем слід визнавати активи, утримувані за угодами про фінансову оренду у своїх балансах і подавати їх як дебіторську заборгованість за сумою, що дорівнює чистим інвестиціям в оренду, де чисті інвестиції в оренду – це валові інвестиції в оренду, дисконтвані за відсотковою ставкою, припустимою при оренді.

Для того щоб відобразити передачу об'єкта оренди орендарю, необхідно визначити валові й чисті інвестиції в оренду, а також теперішню суму валових інвестицій.

Крім прямої фінансової оренди існує оренда типу продажу. Її специфіка полягає в тому, що в ролі орендодавця виступає виробник об'єкта оренди.

Основною відмінністю оренди типу продажу від фінансової є те, що в орендодавця з'являється прибуток або збиток від реалізації. Саме цей факт приводить до думки, що оренду типу продажу взагалі не можна зарахувати до складу фінансової, а виділити як окремий вид оренди. Саме такої думки дотримуються деякі економісти. При фінансовій оренді орендодавець надає об'єкт оренди орендарю за вартістю, яка дорівнюється собівартості (залишковій вартості) такого об'єкта, а при оренді типу продажу здебільшого виробники (їх дилери) - орендодавці надають орендарям об'єкт оренди за вартістю, що перевищує собівартість такого об'єкта, тим самим отримуючи, крім фінансового доходу, ще й прибуток від продажу такого об'єкта. При прямій фінансовій оренді визнавати інший дохід (дохід від реалізації необоротних активів) та інші витрати (собівартість реалізованих необоротних активів) не треба.

Операційною орендою визнається будь-яка інша оренда, відмінна від фінансової. Якщо прямо дотримуватись логіки МСБО, оренда кваліфікується як операційна в тому випадку, коли

в основному всі ризики і вигоди, пов'язані з правом власності, не передаються орендарю.

Порівняємо визначення оперативної оренди, наведені в чинному законодавстві, з визначенням, наведеним у П(С)БО та МСБО (табл. 3).

Таблиця 3. Визначення терміну «операційна оренда» відповідно до нормативних документів

П(с)БО № 14	МС(С)БО №17	ПКУ
Операційна оренда – оренда, відмінна від фінансової	Операційна оренда – це будь-яка інша оренда, крім фінансової. Оренда класифікується як операційна оренда, якщо вона не передає в основному всі ризики та винагороди щодо володіння.	оперативний лізинг (оренда) – господарська операція фізичної або юридичної особи, що передбачає передачу орендарю основного фонду, придбаного або виготовленого орендодавцем, на умовах інших, ніж ті, що передбачаються фінансовим лізингом (орендою);

Аналізуючи дані таблиці можна зробити висновок, що у відповідності до нормативних документів регулювання операційною орендою, конкретного її визначення немає, а визначається способом від супротивного, тобто все, що не включається у визначення фінансової оренди, можна віднести до операційної. На нашу думку, це ускладнює роботу бухгалтерів, так як спочатку потрібно звернутись до визначення фінансової оренди, а також до умов, які її визначають. Це займає більше часу, ускладнює роботу бухгалтера.

Методика відображення орендних операцій в обліку залежить від ряду факторів: в першу чергу – це облік у орендодавця та орендаря;

нарахування амортизації; чи є оренда основним видом діяльності орендодавця, чи вважається операційною; на які цілі орендується об'єкт; в які строки проходить оплата; хто з учасників оренди проводить ремонт об'єкта оренди та ін. При здійсненні орендних операцій потрібно визначити данні фактори для розуміння їх сутності та досягнення прозорості в змісті самих операцій.

Бухгалтерський облік фінансової оренди в орендаря на прикладі підприємств машинобудування (табл. 4).

Бухгалтерський облік фінансової оренди в орендодавця на прикладі підприємств машинобудування (табл. 5).

Таблиця 4. Відображення в бухгалтерському обліку операцій оренди майна у орендаря

Облік об'єкта оренди	Вартість об'єкта оренди орендар відображає на позабалансовому рахунку 01 «Орендовані необоротні активи відповідно до акта приймання-передачі.
Сплата орендних платежів	Орендні платежі відповідно до договору відображають у складі витрат звітного періоду (п. 9 П(С)БО 14). Якщо підприємство є виробничим, то, відповідно до п. 15.4 П(С)БО 16 відносять на рах. 91 «Загальновиробничі витрати», які підлягають розподілу. Витрати на оренду слід відображати за фактом нарахування (щомісяця, щокварталу – залежно від умов договору), незалежно від оплати. Облік витрат на ремонт та поліпшення орендованого об'єкта.
Ремонт	Всі види поліпшення орендованих основних фондів здійснюється відповідно до ст.144.1 та ст.146.12 ПКУ (сума витрат, що пов'язана з ремонтом та поліпшенням об'єктів основних засобів, у тому числі орендованих, у розмірі, що не перевищує 10 відсотків сукупної балансової вартості всіх груп основних засобів на початок звітного року, відноситься до витрат того звітного податкового періоду, в якому такі ремонт та поліпшення були здійснені). Виділяють дві категорії обліку ремонтів: 1. Ремонти, які здійснюються для підтримання об'єкта в робочому стані і ніяких додаткових економічних вигод підприємству не приносять (поточний ремонт та технічне обслуговування). У такому разі, слід керуватися п. 15 П(С)БО 7 «Основні засоби» і відносити такі витрати до витрат звітного періоду. 2. Ремонти, які принесуть у подальшому додаткові економічні вигоди (капітальний ремонт, модернізація, поліпшення об'єкта). Облік таких ремонтів за фінансовою орендою регламентує п. 6 П(С)БО 14 «Оренда». Витрати з ремонту спочатку слід капіталізувати на субрахунок 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів». Надалі такі витрати збільшать балансову вартість об'єкта та будуть амортизуватися в його складі (п. 6 П(С)БО 14 «Оренда»). Нарухування амортизації в бухгалтерському обліку призупиняється на період реконструкції, модернізації, дообладнання та консервації об'єкта згідно із п. 23 П(С)БО 7 «Основні засоби».

Продовження Таблиці 4

Амортизація	Амортизація об'єкта фінансової оренди нараховується орендарем протягом періоду очікуваного використання активу. Відповідно до п.153.7 ст.153 ПКУ орендар включає амортизує об'єкт фінансового лізингу у порядку, передбаченому для придбання ОФ за правилами, які встановлено ст.144-146 ПКУ.
Повернення об'єкта	Списується вартість об'єкта оренди з позабалансового рахунка. У випадку, якщо капітальний ремонт здійснював орендар без згоди орендодавця, то при поверненні об'єкта оренди орендодавцю неамортизовану частину таких витрат у місяці, наступному за місяцем повернення (п. 28 П(С)БО 7), слід віднести одразу на рах. 977 «Інші витрати звичайної діяльності» - орендар не має права вимагати від орендодавця компенсації понесених витрат.

Таблиця 5. Відображення в бухгалтерському обліку операцій оренди майна у орендодавця

Облік об'єкта	Якщо надання майна в оренду - основний (єдиний) вид діяльності підприємства, доходи обліковуються в складі "Доходу від реалізації робіт і послуг" (рахунок 703). В інших випадках такий дохід вважається "Операційним доходом" (рахунок 713). Орендодавець відображає дебіторську заборгованість, що дорівнює сумі чистих інвестицій в оренду (§36 МСБО 17), тобто в сумі мінімальних орендних платежів і негарантованої ліквідаційної вартості за вирахуванням фінансового доходу, що підлягає отриманню. Одночасно залишкова вартість об'єкта фінансової оренди виключається з балансу орендодавця з відображенням у складі інших витрат. Відображати доходи та витрати за операціями надання майна в оренду слід у відповідному звітному періоді або у періоді можливого отримання економічної вигоди.
Ремонт	У випадках, передбачених договором оренди, орендодавець зобов'язаний проводити капітальний ремонт об'єкта. Але у договорі може бути вказане і інше.
Амортизація	Вартість і нарахування амортизації об'єкта операційної оренди відображається орендодавцем на рахунках бухгалтерського обліку класу 1 "Необоротні активи".

Оподаткування операцій лізингу (оренди) на підприємствах машинобудування здійснюється в такому порядку:

1) Передача майна в оперативний лізинг (оренду) не змінює податкових зобов'язань орендодавця та орендаря. При цьому орендодавець збільшує суму доходів, а орендар збільшує суму витрат на суму нарахованого лізингового платежу за наслідками податкового періоду, в якому здійснюється таке нарахування;

2) Передача майна у фінансовий лізинг (оренду) для цілей оподаткування прирівнюється до його продажу в момент такої передачі. При цьому орендодавець збільшує доходи, а орендар включає вартість об'єкта фінансового лізингу (без урахування процентів, нарахованих або таких, що будуть нараховані, відповідно до договору) до складу основних засобів з метою амортизації, за наслідками податкового періоду, в якому відбувається така передача.

У разі якщо в майбутніх податкових періодах орендар повертає об'єкт фінансового лізингу орендодавцю без придбання такого об'єкта у власність, така передача прирівнюється для цілей оподаткування до зворотного продажу орендарем такого об'єкта орендодавцю за ціною, яка визначається на рівні суми лізингових платежів у частині компенсації вартості об'єкта фінансового лізингу, що є несплаченими за такий об'єкт лізингу на дату такого повернення.

Якщо учасником орендних відносин є фізична особа, виникає питання використання єдиного соціального внеску (ЄСВ). Ст. 7 Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне

страхування» [2] не містить у переліку доходів, які обкладаються ЄСВ, такого виду доходів, як нарахована орендна плата. Одночасно с тим включає такий вид доходів, як винагороду фізичним особам за виконання робіт (надання послуг) за договорами цивільно-правового характеру. На підставі цього можна дійти висновку: доходи у вигляді орендної плати не є базою для нарахування ЄСВ.

Відповідно до ПКУ сплата податків та зборів в результаті проведення орендних операцій здійснюється: (табл. 6).

В результаті дослідження питань управління та обліку орендних операцій в вітчизняній та міжнародній теоріях встановлено, що норми, викладені у П(с)БО, не співпадають з окремими положеннями міжнародних стандартів.

В такому випадку потрібно якомога відповідальніше підходити до конкретних визначень, щоб мінімізувати ризик недостовірного відображення таких операцій в робочих документах та звітності підприємств машинобудування. На сьогоднішній день учасникам орендних операцій в більшості випадків краще керуватись міжнародними стандартами. Адже відповідність національних нормативних документів орендних операцій до міжнародних сприяє уніфікації нормативних документів в цілому.

Начальним фактором функціонування ринку є комерційна діяльність. Виникли досить неоднорідні ринки, що володіють різними товарно-матеріальними ресурсами, інфраструктурою, торговельним обслуговуванням, кадровим потенціалом.

Таблиця 6. Основні податки та збори, які сплачують суб'єкти орендних відносин

Критерій	Характеристика
Податок на прибуток	Порядок оподаткування операції фінансового лізингу як операцій особливого виду, регулюється нормами ст. 153.7 ПКУ. Передача майна в оперативний лізинг (оренду) не змінює податкових зобов'язань орендодавця та орендаря. При цьому орендодавець збільшує суму доходів, а орендар збільшує суму витрат на суму нарахованого лізингового платежу за наслідками податкового періоду, в якому здійснюється таке нараховування.
ПДВ	Відповідно до ст.14.1.191 ПКУ операції із передачі майна за договором фінансового лізингу прирівнюються до операцій з постачання товарів. Дата виникнення податкового кредиту у лізингоодержувача встановлена ст.198.2 ПКУ – у лізингоодержувача право на податковий кредит на об'єкт фінансового лізингу виникає в момент фактичного отримання такого об'єкта від лізингодавця. Частина лізингового платежу, яка складається з процентів та комісій у межах договору фінансового лізингу згідно п. 196.1.2 ст.196 не є об'єктом оподаткування ПДВ. Податкове зобов'язання нараховується за ставками, які передбачені ст.193.1 ПКУ з урахуванням перехідних положень: в 2011 - 2013 році – ставка податку становить 20%; з 2014 року – ставка податку становить 17%.
ПДФЛ	Оподаткування податком на доходи фізичних осіб доходу від надання в оренду (суборенду) фізичною особою юридичній особі чи фізичній особі — підприємцю регулюється згідно з п. 164.2 ст. 164 ПКУ: до загального місячного (річного) оподаткованого доходу платника податку включається дохід від надання майна в лізинг, оренду або суборенду, визначений у порядку, встановленому п. 170.1 ст. 170 ПКУ. Відповідно до ст. 763 ПКУ податковий агент, який нараховує (виплачує, надає) оподатковуваний дохід на користь платника податку, зобов'язаний утримувати податок із суми такого доходу за його рахунок, використовуючи ставку податку, визначену в ст. 167 ПКУ (15 %, або 17 %).
Страховання предметів лізингу	Витрати на страхування предметів лізингу регламентуються ст.140.1.6 Податкового Кодексу і можуть бути включені до складу витрат лізингоодержувача, якщо це передбачено договором фінансового лізингу.

Ринкові процеси й комерція тісно взаємозалежні між собою. Зміни в ринковій середовищі супроводжуються змінами й у комерційних діях. Отже, комерція повинна мати автономність і вміти адаптуватися до вимог ринку. Перетворення, проведені в торгівлі й комерції, не можуть не враховувати ряду

обставин. По-перше, економічні зміни, що відбуваються, особливості перехідного періоду, менталітет і купівельна поведінка населення. По-друге, усі елементи макро- і мікросередовища повинні працювати як єдиний і злагоджений механізм, що діє в нових умовах господарювання.

Список літератури:

1. Податковий кодекс України від 11.10.2011 № 2755-17 – Режим доступу: <http://rada.gov.ua>
2. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 01.10.2011р. №.2464-17. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua>
3. Закон України «Про фінансовий лізинг» від 16.12.97 р. №723/97-ВР. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua>
4. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 07.08.2011р. № 996-14 – Режим доступу: <http://rada.gov.ua>
5. П(С)БО 14 - Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 14 "Оренда", затверджене наказом Міністерства фінансів України від 28.07.2000 р. №181. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/>
6. Байдык О. МСБО 17 и П(С)БУ 14 – Нюансы практического применения в бухгалтерском учете / О. Байдык // Бухгалтерский учет и аудит, № 8, 2002.
7. Голов С.Ф., Костюченко В.М. Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами: приклади та коментарі. Практичний посібник. – К.: Лібра, 2004. – 880 с.
8. Ляшенко М. Бухгалтерський облік: Облік орендних операцій по МСБО: Школа бухгалтера № 1 (17.1.2005) – Режим доступу: <http://www.dtk.com.ua/show/3cid02.html>
9. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку 2001: зміни та доповнення. /Перекл. з англ. за ред. С.Ф.Голова. - К.: Федерація професійних бухгалтерів України, 2001. – 224 с.

Надано до редакції 12.02.2012

Масленніков Євген Іванович / Eugene I. Maslennikov
evgenmaslennikov@ukr.net